

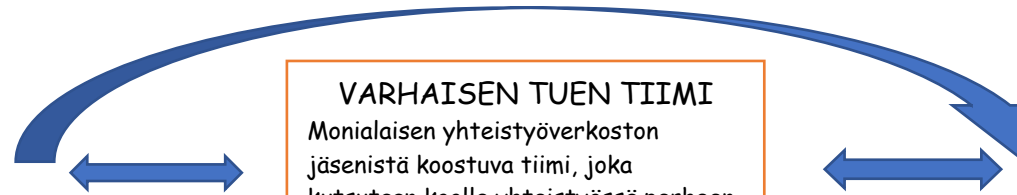
LAPSEN TUEN MALLI RISTIJÄRVELLÄ - "askelmerkkejä" varhaiskasvatuksen tuen polulle

VAKA
LAPSEN TUEN
TARPEEN
TUNNISTAMINEN
-Vasukeskustelu tai
varhaisen tuen tiimi
-Veo:n hyödyntäminen

VAKA TUKITOIMENA
-Tuen tarve huomataan ->
Yhteys varhaiskasvatukseen ->
Tarvittaessa varhaisen tuen
tiimin kokoontuminen
->Veo:n osaamisen
hyödyntäminen

VAKAN ERITYISOPETUS
Osa-aikaista varhaiskasvatuksen
erityisopettajan palvelua kohdennetaan
tuen tarpeessa oleville lapsille
tasapuolisesti.
Veo osallistuu vasukeskusteluihin.
Henkilöstö ja huoltajat voivat
konsultoida veo:a tarvittaessa.

VASTUU HENKILO
Saukkojen
varhaiskasvatuksen
opettaja ja
varhaiskasvatusvastaava

VARHAISEN TUEN TIIMI
Monialaisen yhteistyöverkoston
jäsenistä koostuva tiimi, joka
kutsutaan koolle yhteistyössä perheen
kanssa. Tapaamisessa keskustellaan
lapsen ja perheen tuen tarpeista sekä
suunnitellaan jatkotoimenpiteet tai
tukitoimet sekä ajankohta, jolloin
tilannetta tarkastellaan uudestaan.

**TUEN SUUNNITTELU,
TOTEUTUS JA ARVIOINTI**
Varhaiskasvatus järjestetään siinä
ryhmässä mikä palvelee parhaiten lapsen
yksilöllisiä tarpeita.
Kolmitasoista tukea annetaan lapsen
omassa ryhmässä sekä yksilöllisesti.
Monialainen yhteistyöverkosto mukana
toteuttamassa tukea.
Varhaiskasvatukselle asetettuja
tavoitteita ja tuen toteutumista
arvioidaan säännöllisesti.
Veo:n osaamisen hyödyntäminen tuen
suunnittelussa, toteuttamisessa ja
arvioinnissa.

**MAAHANMUUTTAJAT ja
S2.**
Suunnitelmallista ja
kielitietoista opetusta,
jossa hyödynnetään
veo:n osaamista.

MONIALAINEN YHTEISTYÖ
Lapsen tuen tarpeen
suunnittelussa, toteutuksessa
ja arvioinnissa on mukana
lapsen tuen kannalta
keskeisimmät yhteistyötahot.

TIEDONSIIRTO
Tiedonsiirto tapahtuu
tiedonsiirtopalaverin avulla ja
kirjaten asiat tiedonsiirtoon
tarvittaviin lomakkeisiin.

SIIRTYMÄVAIHE
Monialaisen
yhteistyöverkoston
toimijoiden muodostama
tiedonsiirtopalaveri, jossa
veo:n rooli
merkityksellinen.

Lapsen tuen malli Kainuussa-hanke
2021-2022
Sari Kuvaja
Kuva: peda.net

LAPSEN TUEN MALLI RISTIJÄRVELLÄ

VARHAISKASVATUS TUKITOIMENA

Varhaiskasvatuksen monialaisen yhteistyöverkoston toimijoista jokainen taho voi suositella varhaiskasvatusta lapsen kasvun ja kehityksen tueksi, kun huomaa tuen tarvetta. Yhteydenoton varhaiskasvatukseen voi tehdä huoltajan puolesta ja huoltajan luvalla monialaisen yhteistyöverkoston jäsen tai huoltaja itse. Yhteydenotto tapahtuu varhaiskasvatus vastaavaan puhelimitse numeroon 044 7159 731.

Huoltajia ohjataan täyttämään lapsestaan hakemus varhaiskasvatukseen. Tarvittaessa huoltajia auttaa lomakkeen täyttämässä varhaiskasvatusvastaava tai monialaisen yhteistyöverkoston toimija, joka varhaiskasvatusta suosittelee. Varhaiskasvatushakemuksia löytyy päiväkodilta, kunnantalolta ja itse tulostettuna hakemus löytyy Ristijärven kunnan verkkosivuilta www.ristijarvi.fi - lomakkeet - sivistys - varhaiskasvatushakemus.

Polku 1: Varhaiskasvatuksen alkaminen ilman varhaisen tuen tiimiä

Varhaiskasvatukseen sijoittamisprosessi käynnistyy, kun varhaiskasvatushakemus saapuu päiväkoti Saukonsilmuun.

Varhaiskasvatusvastaava keskustelee huoltajan kanssa lapsen tilanteesta ja tuen tarpeesta. Huoltajan luvalla varhaiskasvatuksesta otetaan tarvittaessa yhteyttä varhaiskasvatusta suositelleeseen monialaisen yhteistyöverkoston toimiaan. Kun tilanne koetaan sellaiseksi, että monialaiselle yhteistyölle ei nähdä tarvetta vaan varhaiskasvatus itsessään on tässä kohtaa lapselle riittävä tukitoimi, varhaiskasvatus voi alkaa ilman varhaisen tuen tiimin kokoontumista.

Polku 2: Varhaisen tuen tiimi kokoontuu ennen varhaiskasvatuksen alkamista.

Kun lapsen tuen tarve koetaan sellaiseksi, että olisi hyvä keskustella lapsen tilanteesta monialaisen yhteistyöverkoston kanssa, järjestetään varhaisen tuen tiimin kokoontuminen. Yhteistyöverkoston toimija, joka suosittelee lapselle varhaiskasvatusta, kutsuu koolle varhaisen tuen tiimin.

Huoltajille kerrotaan varhaisen tuen tiimistä ja sen toimintaperiaatteista. Huoltajat itse päättävät ketä tiimiin kutsutaan. Huoltajien on tärkeä tietää, ketä tiimiin on mahdollista kutsua, joten varhaiskasvatusta suositteleva yhteistyöverkoston toimija tai varhaiskasvatusvastaava kertovat huoltajille esimerkkejä ketä varhaisen tuen tiimiin voidaan kutsua. Yhdessä huoltajien kanssa pohditaan mitkä tahot olisivat tarpeen juuri kyseistä perhettä ja lasta tukemaan.

Varhaisen tuen tiimin kokoontumisen jälkeen lapsen varhaiskasvatus voi alkaa tiimissä sovituin menetelmin.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista hyödynnetään mahdollisimman varhain lapsen varhaiskasvatuksen alettua, jotta saadaan rakennetuksi varhaiskasvatukseen lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista parhaiten tukevat toimenpiteet ja työtavat.

TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Kun varhaiskasvatuksessa huomataan lapsen kasvussa, kehityksessä, oppimisessa tai terveydessä tuen tarvetta, käynnistyy varhaiskasvatuksessa tukiprosessi viipymättä. Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä jokaisella on velvollisuus ottaa oman lapsiryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa puheeksi, jos huomaa lapsen kasvussa, kehityksessä, oppimisessa tai terveydessä huolta. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on järjestää yhteinen tiimipalaveri, johon osallistuu mahdollisimman moni lapsen ryhmässä työskentelevä kasvattaja. Tiimissä keskustellaan lapsen tilanteesta ja esille tulleesta huolesta ja jaetaan kokemuksia sekä huomioita. Ammatillinen yhteistyö ja kuulluksi tuleminen on tärkeää, että jokainen lapsen kanssa työskentelevä pääsee kertomaan omat kokemuksensa ja huolenaiheet. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on huolehtia, että esille nostetut huomiot ja huolet kirjataan ”huolen puheeksiotto”-lomakkeeseen.

Tiimipalaverin jälkeen huoltajien kanssa käydään keskustelu heränneestä huolesta. ”Huolen puheeksiotto”-lomake toimii tässä kohtaa keskustelun tukena. Huoltajille kerrotaan varhaiskasvatushenkilöstön huomiot liittyen lapsen tuen tarpeeseen. Huoltajille annetaan tilaa kertoa omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Huoltajille kerrotaan, että lapsen tuesta tehdään hallinnollinen päätös. Hallinnollinen päätös tehdään, vaikka huoltaja suhtautuisi asiaan kielteisesti. Huoltajalla on oikeus valittaa erityisen- tai tehostetun tuen päätöksestä. Hallinnollisesta tuesta lisää kohdassa ”tuen suunnittelu, toteutus ja arviointi”.

Tuen tarpeen yksityiskohtaisen järjestämisen vuoksi järjestetään nopealla aikataululla joko varhaiskasvatuskeskustelu tai kutsutaan koolle varhaisen tuen tiimi (lue lisää kohdasta ”varhaisen tuen tiimi”). Jos huoltajan kanssa keskustellen päädytään varhaisen tuen tiimiin, mietitään yhdessä, ketä tiimin kokoontumiseen kutsutaan. Varhaiskasvatuksen opettaja kutsuu monialaisen verkoston toimijat varhaisen tuen tiimin kokoontumiseen (huolehtien tilavarauksen ja etäyhteykslinkin).

Jos päädytään varhaiskasvatuskeskusteluun, varhaiskasvatuksen opettaja järjestää sille ajan. Tarvittaessa keskusteluun pyydetään mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Aina, kun henkilöstöresurssi sallii, myös lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen lastenhoitaja osallistuu varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluun. Jos erityisopettaja ei osallistu keskusteluun, varhaiskasvatuksen opettaja konsultoi häntä lapsen tuen tarpeesta ja tuo varhaiskasvatuskeskusteluun varhaiskasvatuksen erityisopettajan näkemyksen.

Varhaiskasvatuskeskustelu perustuu avoimuuteen ja luottamukseen. Tilanne voi aiheuttaa huoltajissa herkkyyksiä, joten tämä luonnollisesti huomioidaan keskustelussa. Lapsen tilannetta käydään kokonaisvaltaisesti läpi kuunnellen jokaisen tahon näkökulmat. Erittäin merkityksellisiä ovat huoltajien näkökulmat ja se, miten he kokevat tuen tarpeen näkyvän kotona. Huoltajien kanssa yhteistyössä sovitaan tukitoimet lapselle varhaiskasvatukseen ja mietimme miten lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan varhaiskasvatuksen kanssa yhteneväisesti myös kotona.

Sovitut tukitoimet ja varhaiskasvatuksen tavoitteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjataan myös tavoitteiden arviointiajankohta sekä vastuut tuen toteuttamisessa.

Varhaiskasvatuksen opettajan perehdyttää lapsen ryhmän kasvattajat varhaiskasvatussuunnitelma keskustelussa/varhaisentuen tiimissä sovittuihin asioihin. Jokaisella lapsen ryhmän kasvattajalla on velvollisuus toteuttaa varhaiskasvatusta ryhmässä siten, että se vastaa lapsen tarpeita ja tuki varhaiskasvatuksessa toteutuu. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on seurata, että varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuvat ja huolehtia siitä, että tuen toteutumista arvioidaan säännöllisesti.

VARHAISEN TUEN TIIMI

Varhaisen tuen tiimi kokoontuu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen tuen tarpeen ilmettyä. Varhaisen tuen tiimin vahvuutena on, että perheelle annetaan moniammatillista tukea varhaisessa vaiheessa. Tiimin tehtävänä on antaa neuvoja ja tukea perheen arkeen ja haasteisiin. Yhdessä tiimin kanssa mietitään tavoitteet ja suunnitelmat perheen tueksi. Perhe on aktiivisesti mukana suunnitelman tekemisessä.

Varhaisen tuen tiimi voi kokoontua ennen kuin lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa tai varhaiskasvatuksen aikana. Varhaisen tuen tiimi kokoontuu tarvittaessa. Tiimin voi kutsua kokoon kuka tahansa lapsen monialaisen yhteistyöverkoston toimija (esim. neuvola, perheneuvola, perhetyö, varhaiskasvatus, lastensuojelu, perhetyö) joka havaitsee tuen tarpeen. Varhaisen tuen tiimin kutsuu kokoon se taho, joka tuen tarpeen huomaa. Hänen vastuulla on myös tilavaraukset ja etäyhteyslinkkien huolehtiminen osallistujille. Tiimiin kutsutaan kaikki lapsen tilanteen ja tuen tarpeen näkökulmasta merkittävät yhteistyötahot, jotka huoltajat kokevat tarpeelliseksi kutsua.

Varhaisen tuen tiimiin kuuluu edustus useista lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja terveyttä/hoitoa tukevista verkostosta. Perhe osallistuu itse oman tiimin valintaan. Tiimiä suositteleva taho kertoo perheelle varhaisen tuen tiimin toiminnasta sekä kertoo perheelle esimerkkejä ketä tiimiin voi osallistua. Varhaisen tuen tiimin kokoonpano vaihtelee lapsen tuen tarpeesta riippuen.

Ristijärven varhaisen tuen tiimille tehdään kalenterivaraukset ennakkoon. Ristijärvellä varhaisen tuen tiimin "ytimen" muodostaa varhaiskasvatus, lastenneuvola, perheneuvola, perhetyö ja lastensuojelu. Näillä tahoilla on kalenterivaraus varhaisen tuen tiimin kokoontumiseen mutta jokaisessa tapaamisessa kaikkia tahoja ei luonnollisesti tarvita. Muita tahoja kutsutaan varhaisen tuen tiimiin tarpeen mukaan. Tiimiin kutsutaan tarvittavat tahot, muilta kalenterivaraus perutaan 2 viikkoa ennen sovittua ajankohtaa eli vaikka kalenterivaraus on, kaikkien yhteistyöverkoston toimijoiden osalta varhaisen tuen tiimi ei toteudu.

Toimintakauden 2022-2023 varhaisen tuen tiimin kalenterivaroja on syksyllä 3 kertaa ja keväälle 2. Päivät ovat torstaina klo 14: 29.9.2022, 27.10.2022, 24.11.2022, 23.2.2023, 27.4.2023. Ennalta sovitut kalenterivaraukset eivät sido varhaisen tuen tiimin kokoontumisia, vaan tiimi kokoontuu tarvittaessa myös muina ajankohtina.

Varhaisen tuen tiimin kokoontumisessa jokainen yhteistyötaho esittelee itsensä. Lapsen ja perheen tilannetta kartoitetaan yhdessä huoltajien kanssa ja heitä kuunnellen. Yhteistyössä asetetaan lapsen tukemiseksi tavoitteet ja suunnitelma. Kokoontumisessa sovitaan vastuutyöntekijä, jonka tehtävänä on huolehtia, että asiat etenevät sovitusti. Puheenjohtajana tiimissä toimii kokoon kutsuva taho. Kukin taho kirjaa tiimissä

sovitut asiat oman kirjauskäytännön mukaisesti. Vanhemmille kerrotaan esittelyn yhteydessä mihin tiedot lapsesta kirjataan. Varhaiskasvatuksen kirjaukset menevät osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Varhaisen tuen tiimin työohje ja toimijalistaus yhteystietoineen liitetään tämän asiakirjan liitteeksi niiden valmistuttua.

TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA ARVIOINTI

Kaikki lapset tarvitsevat tukea kasvussaan, kehityksessään ja oppimisessaan. Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tarvitsemaansa tukea varhaiskasvatuksessa yksilöllisen tarpeensa mukaisesti heti, kun tuen tarve huomataan. Oikea-aikainen, yksilöllinen ja lapsen tarpeiden mukainen tuki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Lapsella on oikeus saada tukea viipymättä ja varhaiskasvatuksella on velvollisuus antaa lapselle hänen tarvitsemansa tuki heti kun tuen tarve huomataan.

Päiväkoti Saukonsilmussa vastataan jokaisen lapsen yksilöllisiin ja erilaisiin tarpeisiin joustavin järjestelyin lapsen omassa ryhmässä inklusiivisen toimintakulttuurin mukaisesti, edistään lasten osallisuutta ja oppimista. Jokainen lapsi on oman ryhmänsä aktiivinen toimija. Ryhmän jäsenenä toimiessaan ja omat vahvuudet tunnistamalla lapsi saa positiivisia oppimiskokemuksia ja kasvaa, kehittyy sekä oppii omaan tahtiinsa. Ryhmässä toimimalla jaetaan asioita ja kokemuksia sekä tunnetaan yhteenkuuluvuutta.

Ristijärven varhaiskasvatuksessa lapsi sijoitetaan yksilölliset tarpeet huomioiden siihen ryhmään mikä palvelee hänen kasvua, kehitystä ja oppimista parhaiten. Tukea tarvitsevien lasten eri tuen tasot toteutetaan lapsen omassa päiväkotiryhmässä.

Henkilöstön tehtävä on havainnoida lasta varhaiskasvatuksen arjen tilanteissa ja havaita varhaisessa vaiheessa tuen tarve. Vastuu lapsen havainnoinnista ja huolen puheeksiottamisesta tiimissä kuuluu henkilöstöstä jokaiselle. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on vastata siitä, että lapsi saa päiväkotiryhmässään yksilöllistä tukea. Tukea annetaan lapselle viipymättä eikä tuen saaminen edellytä diagnooseja tai asiantuntijalausuntoja. Lapsi on oikeutettu saamaan myös tarvitsemansa apuvälineet tuen tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatus vastaavan velvollisuus on huolehtia, että työntekijämitoituksessa huomioidaan tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä lisäämällä henkilöstöresursseja. Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen.

Ristijärven varhaiskasvatus on saanut tasa-arvorahaa ryhmäavustajan palkkaamiseksi ajalle 1.8.22-31.12.23. Koska Ristijärvellä ei ole omaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, rekrytoimalla ryhmäavustaja, parannetaan aikuisten saavutettavuutta tuen tarpeessa oleville lapsille ja

näin mahdollistetaan heidän aktiivinen osallistumisensa toimintaan. Ryhmäavustaja työskentelee päiväkotia Saukonsilmussa siinä ryhmässä missä ryhmäavustajan tarvetta esiintyy.

Tuen muodot

Lapselle määritellään hänen tarpeeseensa sopivin tuen taso ja tuen muodot. Lapsen tuki muodostuu **pedagogisista, rakenteellisista ja hoidollisista** tuen muodoista. Tuen eri muotojen tulee olla lapsen edun ja yksilöllisen tuen tarpeen mukaisia.

Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat toistuvien toimintojen sekä selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen sekä puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät. Pedagoginen tuki pitää sisällään johdonmukaisia pedagogisia ja erityispedagogisia työtapoja ja menetelmiä sekä varhaiskasvatustoiminnan suunnittelua, havainnointia, dokumentointia ja arviointia. Inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen toteuttamisessa käytetään ensisijaisesti pedagogisia toimintatapoja siten, että lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää. Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia erityispedagogisia menetelmiä toteutetaan yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitseminen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoittamiseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut. Tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineet, esteettömyyden huomioiminen ovat rakenteellisia tuen muotoja.

Hoidollisen tuen muotoja ovat menetelmät ja toimintatavat, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja.

Kolmitasoinen tuki

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan kolmitasoista tukea. Kolmitasoisen tuki koostuu yleisestä tuesta, tehostetusta tuesta ja erityisestä tuesta. Jokaisella tuen tasolla tuki muodostuu pedagogisen-, rakenteellisen- ja hoidollisen tuen muodoista. Kun lapsi tarvitsee mitä tahansa tuen muodoista, kirjataan ne lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan kerran vuodessa ja aina lapsen tilanteen tai tarpeen muuttuessa.

Yleisen tuen suunnitelmaan kirjataan mitä tukea lapsi saa ja mitä menetelmiä tuen antamisessa käytetään. Suunnitelmaan kirjataan, kuka on vastuussa tuen antamisesta. Suunnitelmaan kirjataan myös, milloin suunnitelmaa arvioidaan.

Tehostetussa ja erityisessä tuessa korostuu tuen suunnittelu ja verkostoyhteistyö. Tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmalliset toimenpiteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kirjaamisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Suunnitelmaan kirjataan mitä tuen toteuttamistapoja lisätään, mitä olemassa olevia tukimuotoja vahvistetaan sekä mitä uusia tukimuotoja otetaan käyttöön. Suunnitelmaan kirjataan, milloin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkastetaan. Suunnitelmaan kirjataan myös monialaisen yhteistyöverkoston jäsenten vastuut.

Yhdessä sovitut ja suunnitelmaan kirjatut tuen menetelmät otetaan käyttöön viivyttämättä. Yleisen tuen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Tuen tarpeen arvioiminen ja tuen toteutus sovituin toimenpitein kuuluu koko henkilöstölle heidän koulutuksensa ja työnkuvien tuomien vastuiden mukaan.

Yleisen tuen suunnittelusta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja konsultoiden varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Tehostetun ja erityisen tuen suunnittelusta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista hyödynnetään vahvasti tehostetun ja erityisen tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Tuen tarpeen arvioiminen ja tuen toteutus sovituin toimenpitein kuuluu koko henkilöstölle heidän koulutuksensa ja työnkuvien tuomien vastuiden mukaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat arvioidaan kerran vuodessa tai lapsen tarpeen muuttuessa. Jos tuki päättyy tai muuttuu, kirjataan se lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen päättymisestä ja muuttumisesta tehdään myös hallintopäätös.

Huoltajien kanssa tehtävä kasvatusyhteistyö on tärkeä osa lapsen tuen suunnittelua ja toteutusta. Huoltajat ovat mukana lapsen tuen suunnittelussa ja heitä kuunnellaan lapsensa asiantuntijoina. Huoltajat voivat ehdottaa tahoja lapsen monialaiseen verkostoon.

Yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen tuen muoto. Yleinen tuki on osa laadukasta peruspedagogiikkaa ja se kuuluu kaikille lapsille. Yleisessä tuessa huomioidaan lapsen yksilölliset erot kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa. Lapsen kasvun ja kehityksen haastaviin vaiheisiin suhtaudutaan ymmärtäen ja hyväksyen. Tuen tarpeen tunnistaminen perustuu henkilöstön vahvaan pedagogiseen osaamiseen. Kun tuen tarve huomataan, siihen vastataan viipymättä. Yleinen tuki on lyhytkestoista ja vaikuttavuudeltaan matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Yleinen tuki on aktiivista lapsen tukemista ryhmässä, oppimisympäristön muokkaamista ja toimintatapojen kehittämistä. Yleinen tuki toteutetaan yksittäisillä pedagogisilla ratkaisuilla ja tukitoimilla pyrkien vaikuttamaan lapsen tilanteeseen ja tuen tarpeeseen mahdollisimman varhain.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista. Tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Yleisen tuen järjestää varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä muun henkilöstön kanssa konsultoiden tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Jos lapsi tarvitsee tukipalveluita (tulkitsemis- ja avustamispalvelut ja apuvälineet) tehdään niistä hallinnollinen päätös.

Esimerkkejä yleisestä tuesta.

Yleisessä tuessa hyödynnetään jokapäiväisiä, toistuvia tilanteita (pukemistilanteet, ruokailu, ulkoilu, päivälepo, hygientilanteet, siirtymätilanteet, leikki). Tilanteet nähdään arvokkaina kasvun, kehityksen ja oppimisen tilanteina, joissa voidaan tukea lapsen motoristen taitojen ja kielenkehityksen taitojen sekä vuorovaikutustaitojen harjaantumista. Oman toiminnan ohjaamisen taitojen ja itsesätelytaitojen harjoittelulle päiväkodin toistuvat arjen tilanteet ovat oivallisia. Käytetään tukena käyttäytymisen säätelyn apuvälineitä esim. liikennevalot, kuvat ja kuvitettu päiväjärjestys.

Kaikista päiväkodin oppimistilanteista tehdään henkilöstön sensitiivisellä ja johdonmukaisella ohjaamisella sekä aidolla läsnäololla lapselle turvallisia ja positiivisia oppimisen kokemuksia. Myönteiseen kasvun tukemiseen kiinnitetään huomiota kehumalla, kannustamalla ja kiittämällä. Lapsi saa paljon positiivista palautetta onnistumisestaan reaaliaikaisesti. Käytetään kannustimena lasta motivoivaa palkintoa (esim. tarrataulu ja helmipurkki).

Lapselle luodaan turvallinen arki yhdessä sovittuja lapsiryhmän pelisääntöjä ja sopimuksia noudattamalla. Kiinnitetään huomiota tunnetaitojen tukemiseen ja yhdessä opetellaan tunnistamaan ja nimeämään tunteita. Kiinnitetään huomiota mahdollisiin kiusaamistilanteisiin. Ennakoidaan tuttua arkea sekä uusia tilanteita kuvitetun päivärytmin, rutiinien, päiväjärjestyksen, viikko-ohjelman, tiedottamisen ja ajastimen avulla.

Valitaan lapselle toimintaan ja tuokioille yksilölliset opetusmenetelmät ja toimintatavat hänen ikänsä, kehityksen ja kiinnostuksen kohteet huomioiden. Käytetään kuvia ja esineitä asioita havainnollistamaan. Jaetaan ryhmä pienryhmiin ja toimitaan osa-aikaisesti niissä. Pienryhmät voivat olla kiinteitä tai vaihtelevia. Strukturoitu ja kuvitettu päiväjärjestys apuna jäsentämään toimintaa ja tuokioita. Mietitään tilaratkaisuja ja lapsen omaa paikkaa ja aikuisten paikkaa tilassa.

Fyysisen tilan muokkaaminen ja uudelleen järjestäminen kalusteilla, matoilla ja leikkipisteillä. Rauhallisen toimintaympäristön luominen toimintaa porrastamalla. Leikinvalintataulut ja valittuun leikkiin sitoutuminen. Ohjatut ja aikuisjohtoiset leikit osana arkea.

Lapsen pitkäaikaisen sairauden päivittäinen hoito mikä tarvitsee hieman paneutumista esim. iho-oireiden hoito rasvaamalla, kohtauslääke migreeniin, tasapainossa oleva epilepsia ja diabetes tms.

Yleiseen tukeen kuuluu tärkeänä osana huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö. Johdonmukainen, oikea-aikainen ja katkeamaton tuki saavutetaan henkilöstön ammatillisella yhteistyöllä ja hyvällä tiedonkululla varhaiskasvatusyksikön sisällä. Tarvittaessa konsultoidaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Neuvolayhteistyötä tehdään lapsen perustarkastusten yhteydessä tiedonsiirtolomakkeen muodossa.

Tehostettu tuki

Lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista tuetaan tehostetusti, kun yleisen tuen toimet eivät riitä. Tehostettu tuki sisältää yleisen tuen muodot mutta on vaikuttavuudeltaan voimakkaampaa, säännöllisempää ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Lapsi voi tarvita tukea usealla kehityksen osa-alueella. Tehostettu tuki aloitetaan heti tarpeen niin vaatiessa ja sitä jatketaan niin kauan kuin tarvetta on. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut otetaan käyttöön lapsen kohdalla mahdollisimman pian tuen tarpeen ilmettyä.

Lapsen tuki voi alkaa suoraan tehostetun tuen tasolta. Tehostetussa tuessa korostuu suunnitelmallisuus. Tuki suunnitellaan lapselle yksilöllisesti yhdessä huoltajien, lapsen ryhmän kasvattajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Tehostettu tuki perustuu monialaiseen yhteistyöhön joten mukana tukea suunnittelemassa ja toteuttamassa on asiantuntijoita monialaisesta yhteistyöverkostosta (esim. eri terapiat, lastenneuvola, perheneuvola, perhetyö, lastensuojelu, kuntoutusohjaaja). Tehostetun tuen toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Tehostettu tuki ja tavoitteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjataan myös vastuut tuen toteuttamisesta ja arvioimisajankohdista.

Tehostettu tuki edellyttää hallintopäätöstä.

Esimerkkejä tehostetusta tuesta

Lapselle valitaan sopivat opetusmenetelmät ja toimintatavat (henkilökohtainen kuvitettu päivästrukturi ja henkilökohtaiset päivittäin toistuvat oppimistehtävät). Lapsen opetus on yksilöllistä ja opetuksessa käytetään erityispedagogisiamenetelmiä,- työtapoja ja -materiaaleja. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja erityisasiantuntijoiden (mm. terapeutit) osaaminen ja heidän konsultoimisen tärkeys korostuu.

Lapsella on käytössä tukiviittomat ja kommunikointitaulu tukemassa puhetta.

Lapsi tarvitsee päivittäistoimintoihin (pukemistilanteet, ruokailu, ulkoilu, päivälepo, siirtymätilanteet) kasvattajan ohjausta ja tukea ikätasoaan enemmän. Lapsen tuen tarve edellyttää jatkuvaa seurantaa, huolenpitoa ja ohjausta esim. karkaileva lapsi tai lapsi, joka tarvitsee yksilölliset järjestelyt ruokailussa ja päivälevolla.

Lapsen pitkäaikaisen sairauden päivittäinen hoito mikä tarvitsee merkittävää huolellisuutta ja paneutumista asiaan esim. diabetes tai epilepsia, vaikeat ruoka-aineallergiat.

Tehostetussa tuessa korostuu huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö. Johdonmukainen, oikea-aikainen ja katkeamaton tuki saavutetaan henkilöstön ammatillisella suunnitelmallisuudella ja yhteistyöllä sekä hyvällä tiedonkululla varhaiskasvatusyksikön sisällä. Yhteistyö lapsen monialaisen yhteistyöverkoston kanssa on merkittävässä roolissa ja yhteistyöverkosto kokoontuu tarpeen mukaan. Tehostetun tuen suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa käytetään hyödyksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagogista osaamista. Neuvolayhteistyötä tehdään lapsen perustarkastusten yhteydessä tiedonsiirtolomakkeen muodossa sekä tarvittaessa muuna ajankohtana.

Erityinen tuki

Kun yleinen ja tehostettu tuki eivät riitä varhaiskasvatuksen on tarjottava lapselle yksilöllisesti suunniteltua erityistä tukea. Erityinen tuki on kaikista vahvin tuen muoto varhaiskasvatuksessa ja sitä tarjotaan lapselle, jolla on jatkuvan yksilöllisen tuen, ohjauksen ja opetuksen tarve tai tuen tarvetta usealla kehityksen osa-alueella. Erityisessä tuessa voivat käytössä olla kaikki tuen muodot. Tuki voidaan aloittaa tarpeen niin vaatiessa erityisen tuen tasolta. Erityistä tukea saa lapsi, jolla on sairaus, vamma, kehityksen viivästymä tai muu merkittävästi toimintakykyä ja oppimista alentava tuen tarve. Erityinen tuki on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista.

Jos lapselle suositellaan pidennettyä oppivelvollisuutta, varhaiskasvatus informoi lapsen tilanteesta perusopetusta jo varhaisessa vaiheessa. Pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle perusopetuksen tulee tehdä erityisen tuen päätös viisivuotiaana.

Esimerkkejä erityisestä tuesta

Lapsen henkilökohtaisen tuen, avun ja ohjaamisen tarve on miltei kokoaikaista tai hän tarvitsee kokoaikaista henkilökohtaista avustajaa.

Lapsella on käytössään useita erilaisia apuvälineitä ja yksilölliset puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmän.

Lapsen yksilöllisen hoidon tarpeen huomioimiseen liittyy päivittäin vaativia hoitotoimenpiteitä.

Erityisessä tuessa korostuu huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö. Johdonmukainen, oikea-aikainen ja katkeamaton tuki saavutetaan henkilöstön ammatillisella suunnitelmallisuudella ja yhteistyöllä sekä hyvällä tiedonkululla varhaiskasvatusyksikön sisällä. Yhteistyö lapsen monialaisen yhteistyöverkoston kanssa on merkittävässä roolissa ja yhteistyöverkosto kokoontuu tarpeen mukaan. Erityisen tuen suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa käytetään hyödyksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagogista osaamista. Neuvolayhteistyötä tehdään lapsen perustarkastusten yhteydessä tiedonsiirtolomakkeen muodossa sekä tarvittaessa muuna ajankohtana.

HALLINTOPÄÄTÖS LAPSEN TARVITSEMESTA TUESTA VARHAISKASVATUKSESSA

Lain mukaan varhaiskasvatuksessa tarjottavasta tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään aina hallintopäätös. Myös yleisestä tuesta tehdään hallintopäätös silloin, jos lapsi tarvitsee tulkitsemis- ja avustamispalveluita sekä apuvälineitä osallistuakseen varhaiskasvatukseen.

Päätöksessä on mainittava lapselle annettava tuen taso, varhaiskasvatuksen järjestämispaikka ja käytössä olevat tukipalvelut kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut ja apuvälineet.

Kun lapsen tuen tarve muuttuu tai päättyy, hallintopäätöstä muutetaan tai se kumotaan.

Ennen päätöksen tekemistä kuullaan lapsen huoltajaa ja lasta itseään hänen ikäänsä ja kehitystasoon sopivalla tavalla.

Ristijärven kunnan hallintosäännön mukaisesti päätöksen lapsen tehostetusta ja erityisestä tuesta tekee varhaiskasvatusvastaava. Ennen hallintopäätösmenettelyä tapahtuu tuen tarpeen tunnistamisen, joka sisältää keskustelut lapsen ryhmän henkilöstötiimin, huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Hallintopäätös lapsen tuesta tehdään, vaikka huoltajat suhtautuisivat asiaan kielteisesti. Huoltajilla on valitusoikeus päätöksestä. Hallinnollinen päätös lapsen tuesta voidaan panna täytäntöön ilman lainvoimaa eli mahdollinen huoltajien tekemä valitus päätöksestä ei estä päätöksessä mainittujen tuen muotojen käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa mikä on lapsen oikeusturvan kannalta merkityksellistä. Valitukset lapsen tuen hallintopäätöksestä osoitetaan Ristijärven kunnanhallitukselle.

VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETUS

Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen ja tukitoimenpiteiden suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa.

Ristijärvellä varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut toteutetaan ostopalveluna. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut kohdennetaan osa-aikaisena palveluna tukea tarvitseviin lapsiin tasapuolisesti. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen ja tukitoimenpiteiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja antaa tukea lapsikohtaisesti ja ryhmäkohtaisesti työskennellen lasten kanssa sekä yksilöllisesti että pienryhmässä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista hyödynnetään henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan lapsen varhaiskasvatuskeskusteluun sekä varhaisen tuen tiimiin. Jos varhaiskasvatuksen erityisopettaja on estynyt osallistumasta kyseisiin keskusteluihin, on varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla tuoda keskusteluissa esiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan näkökulma.

MAAHANMUUTTAJAT ja S2 -OPETUS

Suomi toisena kielenä eli S2-opetus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa monikielisille lapselle annettavaa suomen kielen tavoitteellista, jatkuvaa ja säännöllistä opetusta. Tavoitteena S2-opetuksessa on lisätä lapsen taitoa kommunikoida suomen kielellä erilaisissa tilanteissa.

Suomea toisena kielenä puhuvan lapsen varhaiskasvatuksen aloitukseen kiinnitetään erityistä huomiota. Lapsi tarvitsee aikaa tutustua rauhassa uuteen päiväkotiin ja ihmisiin ja päästä sisälle hänelle aivan vieraaseen kieliympäristöön ja kulttuuriin. Lapsen tulee tunkea olonsa turvalliseksi, jotta uuden kielen oppiminen voi alkaa, joten on hyvä, että lapsen kanssa toimii alkuun vain yksi ns. lähiaikuinen.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan, että monikielisten lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö vaatii erityistä huomiota. Kasvatusyhteistyötä rakennetaan yhdessä huoltajien kanssa heidän kulttuuriaan kunnioittaen. Huoltajien kanssa keskustellen rakennetaan yhteinen ymmärrys siitä, miten lapsen oma kulttuuri huomioidaan varhaiskasvatuksessa ja miten suomen kieltä lähdetään opettamaan. S2-opetuksen myötä lapsi tulee myös tietoiseksi suomalaisesta kulttuurista. Huoltajien kanssa yhdessä sovituin tavoin lapsen oma kulttuuri tehdään näkyväksi varhaiskasvatuksessa.

Opetuksen lähtökohtia ovat lapsilähtöisyys, toiminnallisuus ja leikki. Opetuksessa huomioidaan lapselle ominaiset tavat toimia ja tutkia maailmaa. S2-opetuksen on oltava systemaattista ja jatkuvaa. Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen kehitystaso ja tausta sekä sosiaaliset, motoriset ja kognitiiviset taidot. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen suomen kielen kuuntelemisen, ymmärtämisen, puhumisen sekä lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan millä tavoin S2-opetusta varhaiskasvatuksessa annetaan. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan myös miten lapsen oma äidinkieli huomioidaan lapsiryhmän toiminnassa. Huoltajille kerrotaan varhaiskasvatuksen merkityksestä lapsen suomen kielen oppimisessa. Säännöllinen varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee lapsen suomen kielen oppimista. Vanhempien vastuulla on huolehtia, että lapsi osallistuu säännöllisesti varhaiskasvatukseen. Suunnitelmaan kirjataan S2 opetuksen vastuut.

Ristijärvellä S2 opetus on varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla ja sitä toteutetaan yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista käytetään vahvasti tukena S2 opetuksen suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa käytetään tarvittaessa tulkkipalvelua, jotta yhteinen ymmärrys huoltajien kanssa löydetään. S2 opetus tapahtuu luontevasti varhaiskasvatuksen arjessa. Opetus suunnitellaan niin, että se tapahtuu arjen tilanteissa, joissa kieltä ja perussanastoa on mahdollista oppia. Kuvat ovat merkityksellinen osa kielen oppimista. Hyödynnetään Papunettiä, kielen oppimisen seurannassa käytetään apuna mm. pienten kielireppua

https://peda.net/pori/perusopetus/opiskelun-tuki/mmo/arviointi/nimet%C3%B6n-4176/p:file/download/21adc25c4cbbad4d8e53621e33d0a824b165db73/Pienten_kielireppu.pdf
<https://papunet.net/materiaalia/kuvatyokalu/>

SIIRTYMÄVAIHE VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN

Ristijärvellä esiopetuksen järjestää perusopetus. Esiopetus tapahtuu koulun tiloissa ja toimintaa ohjaa esiopetussuunnitelma.

Varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä muun henkilöstön kanssa täyttää jokaisesta esiopetukseen siirtyvästä lapsesta "viskarista eskariin"-lomakkeen. Lomake käydään läpi huoltajien kanssa. Huoltajat lukevat lomakkeen ja kirjaavat omat huomionsa. Allekirjoittamalla lomakkeen huoltajat antavat suostumuksensa siihen, että varhaiskasvatuksesta siirretään lomakkeen tiedot perusopetukseen. Tuen tarpeessa olevien

lasten osalta tiedonsiirto lupa koskee myös lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista koskevia muita merkityksellisiä dokumentteja (lausunnot, arviot).

Tuen tarpeessa olevien lasten tiedonsiirtopalaveriin kutsutaan huoltajien, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen edustuksen lisäksi lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen näkökulmasta merkitykselliset monialaisen yhteistyöverkoston jäsenet. Varhaiskasvatus keskustelee huoltajien kanssa, mitä yhteistyötahoja tiedonsiirtopalaveriin olisi hyvä kutsua. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on sopia yhteinen aika tiedonsiirtopalaverille sekä huolehtia etäyhteyshenkilö heille, jotka osallistuvat tiedonsiirtopalaveriin etäyhteydellä.

Palaveri järjestetään perusopetuksessa. Perusopetuksen vastuulla on kutsua tiedonsiirtopalaveriin perusopetuksesta tarvittava edustus ja tehdä tarvittavat tilavaraukset.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa viskarista-eskariin lomakkeen täyttämisestä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu mahdollisuuksien mukaan tiedonsiirtopalaveriin. Jos tämä ei ole mahdollista, konsultoi varhaiskasvatuksen opettaja erityisopettajaa ja tuo tiedonsiirtopalaveriin hänen näkemyksensä lapsen tuen tarpeesta.

TIEDONSIIRRON KÄYTÄNTEET

Tiedonsiirto lapsen vaihtaessa Silmuilta Saukoille

Kun lapsi vaihtaa varhaiskasvatusryhmää Silmuilta Saukoille, järjestetään tiedonsiirtopalaveri, jossa lapsen aikaisemmat varhaiskasvatussuunnitelmat ja lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen näkökulmasta merkittävät asiakirjat sekä lapsen ajankohtaiset tiedot siirtyvät Silmujen ryhmästä Saukkojen ryhmään. Palaverissa on paikalla molempien ryhmien varhaiskasvatuksen opettaja sekä lapsen huoltajat. Jos lapsi siirtyy toimintakauden alussa, tiedonsiirto tapahtuu keväällä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskustelussa. Jos lapsi siirtyy toimintakauden aikana, siirtopalaveri järjestetään erikseen. Tarvittaessa siirtopalaveriin kutsutaan mukaan lapsen tukea toteuttavan yhteistyöverkoston jäsenet.

Silmujen varhaiskasvatuksen opettaja täyttää siirtyvästä lapsesta ”Silmuilta Saukoille”- lomakkeen, jossa on keskeiset tiedot lapsesta, hänen tavoistaan, mieltymyksistään. Tiedonsiirtopalaverissa lomakkeeseen kirjataan myös tukitoimet, joita lapsen kanssa käytetään. Lomakkeeseen kirjataan myös lapsen tukea toteuttavat monialaisen yhteistyöverkoston toimijat ja heidän yhteystietonsa. Saukkojen ryhmän

varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on tiedonsiirtopalaverin jälkeen perehdyttää Saukkojen ryhmän henkilöstö siirtyvän lapsen asioissa. Jos monialaisesta yhteistyöverkostosta kaikki eivät olleet mukana lapsen tiedonsiirtopalaverissa, Saukkojen varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on ottaa yhteyttä heihin ja esittäytyä.

Tiedonsiirto lapsen muuttaessa eri paikkakunnalle

Ristijärven varhaiskasvatuksen tehtävänä on huolehtia lapsen tulevalle varhaiskasvatusyksikölle tiedot lapsesta ja hänen tuen tarpeesta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Huoltaja ilmoittaa Ristijärven varhaiskasvatukseen uuden varhaiskasvatusyksikön yhteystiedot heti, kun saa ne tietoonsa. Varhaiskasvatuksen opettaja ottaa huoltajan suullisella luvalla yhteyttä lapsen uuteen varhaiskasvatuspaikkaan ja sopii ajan tiedonsiirtopalaverille. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on kutsua tiedonsiirtopalaveriin huoltajat ja lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta merkitykselliset monialaisen yhteistyöverkoston toimijat. Välimatkasta riippuen, tiedonsiirtopalaveri voi olla joko paikan päällä meillä tai uudessa päiväkodissa tai kokonaisuudessaan etäyhteydellä.

Tiedonsiirtopalaverissa käydään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti läpi lapsen tilanne ja tuen tarve. Varhaiskasvatuksen opettaja täyttää siirtyvästä lapsesta tiedonsiirtolomakkeen uutta varhaiskasvatusyksikköä varten. Lomakkeeseen kirjataan keskeiset tiedot lapsesta, hänen tavoistaan, mieltymyksistään sekä tukitoimet, joita lapsen kanssa käytetään. Lomakkeeseen kirjataan myös lapsen tukea toteuttavat yhteistyötahot ja heidän yhteystietonsa, jos he eivät pääse mukaan tiedonsiirtopalaveriin. Tiedonsiirtolomakkeen lukemalla ja allekirjoittamalla huoltajat antavat luvan siirtää lapsen aiemmat varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta merkitykselliset asiakirjat lapsen uuteen varhaiskasvatusyksikköön. Huoltaja voi toimittaa asiakirjat myös itse.

Neurolatiedonsiirto

Lapsen ikäkausittaisen neuvolakäynnin lähestyessä varhaiskasvatus täyttää lapsesta tiedonsiirtolomakkeen neuvolaa varten. Lomake on varhaiskasvatussuunnitelman yhteenveto lapsen vahvuuksista, motorisesta kehityksestä, puheen kehityksestä, vuorovaikutustaidoista ja leikkitaidoista sekä tunnetaidoista. Lomakkeeseen kirjataan myös varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattu tuen taso ja tuen menetelmät. Huoltaja vie varhaiskasvatuksen täyttämän lomakkeen neuvolakäynnille. Terveystieteiden osaston terveiset lapsen neuvolakäynnistä tulevat huoltajan mukana lomakkeella varhaiskasvatukseen.

VARHAISKASVATUKSEN MONIALAISEN YHTEISTYÖN RAKENTEET

Monialaisen yhteistyöverkoston toimijoiden yhteystiedot löytyvät myöhemmin liitteeksi tulevasta toimijalistauksesta.

Varhaiskasvatuksen opettaja on yhteydessä tarvittaviin monialaisen yhteistyöverkoston toimijoihin huoltajan luvalla (pois lukien lastensuojeluilmoitus, joka tehdään huoltajan kieltävästä mielipiteestä huolimatta). Yhteydenotot ja yhdessä sovitut toimenpiteet varhaiskasvatus kirjaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Perusopetus

Perusopetus tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksesta eskariin tapahtuvan nivelvaiheen tiedonsiirto nähdään merkittävänä, jotta lapsen tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirryttäessä.

Lapsi voi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään ennen oppivelvollisuuden alkamista, joten varhaiskasvatus informoi perusopetusta lapsista, jotka tulevat tarvitsemaan pidennettyä oppivelvollisuutta.

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Perhetyö

Lapsiperheiden ammatillinen perhetyö on sosiaalihoitolain (1301/2014, 18 §) mukaista sosiaalipalvelua. Perhetyö on lapsiperheiden auttamista ja tukemista arjessa esim. keskustelua, ohjausta, neuvontaa ja mallintamista sekä yhdessä tekemistä. Perhetyön tarpeen perheessä voi aiheuttaa: elämäntilanteen yllättävä muutos, kriisi, päihdeongelma, uupumus, lapsen käyttäytymiseen tai koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Perhetyö toimii lapsiperheiden ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen palveluna. Yhteistyötä tehdään mm. äitiys-, lasten- ja perheneuvolan, päivähoidon, koulun ja terapiatyöntekijöiden kanssa. Perhetyö ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta, mutta voi olla lastensuojelun avohuollontukitoimena. Työskentely on tavoitteellista, suunnitelmallista sekä määräaikaan rajattua. Perhetyön tavoitteet määritellään perhe- ja tilannekohtaisesti. Lapsen hyvinvointi on perhetyössä tärkeintä. Asiakastapaamiset kirjataan asiakastietojärjestelmään. Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen.

Perhetyön tavoitteet:

- perheen omien voimavarojen ja toimintakyvyn vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen
- lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- sosiaalisten verkostojen laajentaminen
- perheen elämänlaadun parantaminen ja arjen hallinta
- perheen itsenäinen selviytyminen arjessa

Ristijärveläisten perheiden perhetyön tarve hoidetaan pääsääntöisesti Kajaanista käsin ja perhetyöntekijäksi valikoituu työntekijä, joka sillä hetkellä voi ottaa uusia perheitä vastaan.

Nopsa- perhetyö on lyhytkestoista matalan kynnyksen perhetyötä, johon sisältyy 1 – 5 tapaamista asiakasperheen tarpeen mukaan. Nopsa-perhetyön työskentely keskittyy asiakasperheen kanssa perheessä sillä hetkellä olevaan akuuttiin pulmaan. Työskentely on ratkaisukeskeistä ja siinä hyödynnetään perheen kokemaan pulmalliseen tilanteeseen kohdennettuja työskentelytapoja. Työskentelyn aikana tapaamme vanhempia, lasta sekä perhettä yhdessä. Nopsa-perhetyön tapaamisten päätyttyä perhetyön työntekijä soittaa asiakkaalle ”mitä kuuluu” – puhelun.

Mikäli koet tarvitsevasi Nopsa-perhetyötä, ota rohkeasti yhteyttä perhetyön sosiaaliohjaajaan, puh. 044 797 4878

Perhetyön hakeminen Kainuun soten kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä perhetyön sosiaaliohjaajaan. Hakemukset ja lisätietoa Kainuun soten perhetyöstä löytyy osoitteesta: <https://sote.kainuu.fi/perhetyo>

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun Sote / Perhetyö

Perhetyön sosiaaliohjaaja

Kajaanin perhekeskus

Lönnotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Perhetyön sosiaaliohjaaja

puh. 044 797 4878

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden ammatillinen kotipalvelu on sosiaalihuoltolain (1301/2014,19§) mukaista lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista. Kotipalvelulla tuetaan perheen omien voimavarojen vahvistumista ja arjessa selviytymistä. Palvelua voivat saada lapsiperheet, jotka tarvitsevat esimerkiksi lyhytaikaista tukea välttämättömistä kotiaskareista huolehtimiseen ja / tai lastenhoitoapua.

Tavoitteena on vahvistaa perheen arjessa selviytymistä. Työskentelyllä pyritään perheiden varhaiseen tukemiseen esimerkiksi kuormittavissa elämäntilanteissa. Lapsiperheiden kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti ja palvelun määrästä ja yksityiskohdista sovitaan yhdessä perheen kanssa ennen kotipalvelun aloittamista.

Kotipalvelun tuen tarvetta arvioitaessa kartoitetaan myös perheen omat verkostot ja muut mahdolliset tukimuodot kuten päivähoito ja kolmannen sektorin palvelut. Palvelu myönnetään pääsääntöisesti tilapäisenä palveluna. Muu kuin tilapäinen kotipalvelu katsotaan säännölliseksi kotipalveluksi ja se edellyttää palvelun tarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa. Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen. Kotikäynnit kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Lapsiperheiden kotipalvelulla voidaan tukea esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- raskauteen, synnytykseen tai vauvan hoitoon liittyvä tarve
- äkillinen elämäntilanteen muutos perheessä (esim. perheen jäsenen sairastuminen tai avio-/avoero)
- vanhemman tilapäinen uupumus tai väsymys
- vanhemman sairaus tai tapaturma ja toipuminen
- lasten tai vanhemman terapia- ja lääkärikäynnit

Asiakasmaksut

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu (enintään seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) on maksullista palvelua, 5 € / tunti.

Tilapäisestä kotipalvelusta ei peritä maksua, mikäli palvelu on lastensuojelun avohuollon tukitoimi.

Säännöllisen (enemmän kuin seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) kotipalvelun maksu määräytyy perheen henkilömäärän ja tulojen mukaan.

Lisätietoja asiakasmaksusta löytyy Kainuun soten voimassa olevasta asiakasmaksuohjeesta, joka löytyy osoitteesta <https://sote.kainuu.fi/asiakasmaksut>

Lapsiperheiden kotipalvelun hakeminen Kainuun Soten kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä kotipalvelun sosiaaliohjaajaan.

Kotipalvelua kannattaa hakea hyvissä ajoin varmistaakseen kotipalvelun saamisen tiettyyn ja tarvittavaan ajankohtaan (palvelun järjestämisaika on 14 vrk).

Hakemukset ja lisätietoja palvelusta löytyy osoitteesta <https://sote.kainuu.fi/lapsiperheiden-kotipalvelu>

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun Sote / Perhetyö

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaalihjaaja

Kajaanin perhekeskus

Lönnotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaalihjaaja

puh. 044 797 4434

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi alkaa yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, hakemuksesta tai lastensuojeluilmoituksesta. Jos varhaiskasvatuksessa nousee huoli lapsesta tai huomataan perheen tuen tarve, varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyössä vanhempien suostumuksella yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Mikäli suostumusta ei saada, tulee lapsesta tehdä lastensuojeluilmoitus. Palvelutarpeen arvioinnin aikana selvitetään myös lapsen mahdollinen lastensuojelun tarve. Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi -lomake ja lastensuojeluilmoituslomake toimitettava Lapsiperheiden sosiaalipalveluihin.

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa arviointia siitä, että tarvitseeko lapsi tai perhe palveluja. Perhe tai lapsi voidaan ohjata palvelujen piiriin kuten perheneuvolaan, kotipalveluun tai perhetyöhön. Palveluna voi olla myös tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaalihuoltolaki 36 § edellyttää, että ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä tehdään seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta. Vireille tulon perusteella sosiaalialan ammattihenkilö ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin/huoltajiin ja sopii yleensä tapaamisen. Palvelutarpeen arvioinnin aikana kartoitetaan lapsiperheen kokonaistilanne. Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava viimeistään 3 kuukauden kuluessa. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnetyt palvelut perustuvat sosiaalihuoltolakiin ja ne myönnetään määräaikaaisesti. Sosiaalihuoltolain mukaisten

palvelujen saaminen ei tarkoita lastensuojelun asiakkuutta. Palvelutarpeen arviosta tehdään kirjallinen yhteenveto asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta. Yhteenveto lähetetään kirjallisesti kotiin.

Palvelutarpeen arvioinnin valmistuttua asiakkuus voi jatkua sosiaalihuoltolain mukaisena, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voi päättyä ja asiakas voi saada tarvittaessa tuen peruspalveluista.

Monialainen palvelutarpeen arviointi -mallia kehitetään Pohjoinen lastensuojelu 20-22 -hankkeessa.

Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on tuoda huoltajat tietoisiksi palvelutarpeen arvioinnista ja yhteydenottolomakkeen täyttämisestä huoltajien kanssa.

Yhteystiedot:

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Perhepalvelut/lastensuojelu

Ristijärven perhekeskus

Aholantie 25

88400 Ristijärvi

LASTENSUOJELU

Ennen lastensuojelun asiakkuuden aloittamista lapselle tehdään useimmiten palvelutarpeen arviointi. Lastensuojelun asiakkaalle määritellään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka on lapsen tukena, antaa ohjausta ja neuvontaa sekä hoitaa lapsen asioita asiakkuuden aikana. Lastensuojelun työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Lastensuojelussa tuetaan asiakasperheitä ensisijaisesti avohuollon tukitoimilla lapsen asuessa kotona. Avohuollon tukitoimina voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden lisäksi varhaiskasvatusta, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta ja taloudellista tukea.

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti kodin ulkopuolelle. Lapselle ja perheelle voidaan järjestää myös muita palveluja yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Aina avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä, jolloin lapsi voidaan ottaa huostaan ja sijoittaa kodin ulkopuolelle. Sijoituksen jälkeen lapsella on oikeus saada lastensuojelun jälkihuollon tukea. Lapsen joutuessa välittömään vaaraan, hänet voidaan sijoittaa myös kiireellisesti.

Sosiaalityöntekijä laatii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa asiakassuunnitelman, jossa määritellään lapsen tarvitsemat tukitoimet. Suunnitelma voi olla avohuollon, sijaishuollon tai jälkihuollon asiakassuunnitelma. Joskus riittää lyhytaikainen tuki, toisinaan tarvitaan pitkäjänteistä, jopa vuosia kestävää tukea.

Lastensuojeluilmoituksen on velvollinen tekemään se henkilö, joka huolen on havainnut tai tietoonsa saanut. Ilmoituksen tekemistä ei voi siirtää toiselle henkilölle

Yhteystiedot:

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Perhepalvelut/lastensuojelu

Ristijärven perhekeskus

Aholantie 25

88400 Ristijärvi

Sovitusti lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa, lastensuojeluilmoituksen voi lähettää myös sähköisesti turvapostin kautta.

LASTENVALVOJAT

Lastenvalvoja voi tarvittaessa pyytää varhaiskasvatukselta lausuntoa lapsen ja hänen vanhempiensa osalta lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 16 §:n tarkoitetun olosuhdeselvityksen laatimista varten. Lausuntopyyntöön vastattaessa pyydetään kiinnittämään huomiota molempien vanhempien rooliin lapsen elämässä ja vastaamaan esitettyihin kysymyksiin käytettävissä olevan tiedon pohjalta avoimesti ja tasapuolisesti.

Pyynnössä eritellään ne asiat, joihin kulloinkin tarvitsemme lisätietoa. Tärkeintä on, että molemmat vanhemmat huomioidaan ja asiat tuodaan esille avoimesti ja kattavasti.

Oikeus pyytää olosuhdeselvityksiä saadakseen päätöksenteon pohjaksi mahdollisimmat kattavan kuvan lapsen ja vanhempien kokonaistilanteesta, varhaiskasvatuksen lausunnolla / yhteenvedolla on iso merkitys.

SOSIAALIPÄIVYSTYS

Kiireellisessä sosiaalihuollon avun tarpeessa voidaan varhaiskasvatuksesta olla yhteydessä sosiaalipäivystykseen.

(<https://sote.kainuu.fi/sosiaalipaivystys>) p. 044 7970676

Yhteyttä sosiaalipäivystykseen voi ottaa esim. seuraavissa tilanteissa:

- jos lasta ei tulla hakemaan varhaiskasvatuksesta eikä varahakijaa saada kiinni.
- jos lasta tullaan hakemaan päihtyneenä eikä lasta voi luovuttaa eikä varahakijaa saada kiinni.
- jos lastensuojelullinen tilanne on niin kiireinen, että se ei voi odottaa lastensuojeluilmoituksen tekemistä

PERHENEUVOLA

Perheneuvolan tehtävänä on tukea lapsiperheitä erilaisissa elämäntilanteissa tarjoamalla ohjausta ja neuvontaa, lapsen ja perheen tilanteen arviointia, tutkimusta ja hoitoa. Perheneuvolassa tarjotaan myös perheasiainsovittelua vanhemmille erotilanteissa tai eroa harkittaessa. Perheneuvolassa työskennellään tarpeen mukaisesti lapsen, vanhempien tai koko perheen kanssa. Yhteistyötä perheen tärkeiden verkostojen kanssa tehdään tarvittaessa ja aina asiakkaan luvalla. Perheneuvolan palvelut ovat luottamuksellisia, maksuttomia ja vapaaehtoisia.

Ristijärvellä perheneuvolapäivä on kerran kuukaudessa (22.9.2022, 20.10.2022, 17.11.2022 ja 15.12.2022) mutta Ristijärveläiset asiakkaat voivat käyttää palvelua Kajaanin toimipisteessä Ristijärvi-päivien ulkopuolella. Ristijärven perheneuvolassa toimii perheneuvolan sosiaalityöntekijä sekä psykologi.

Kun varhaiskasvatuksessa huomataan, että perhe tai lapsi voisi hyötyä perheneuvolan palveluista, ohjataan perhe perheneuvolan palvelujen piiriin. Huoltajat voivat itse yhteystiedot saatuaan ottaa yhteyttä perheneuvolaan. Myös varhaiskasvatus voi tehdä yhteydenoton huoltajan suostumuksella, kertoa tuen tarpeesta ja sopia tapaamisen huoltajan puolesta. Jos huoltaja haluaa, varhaiskasvatuksesta voidaan osallistua perheneuvolatapaamiseen. Tarvittaessa perheneuvolasta kutsutaan edustus lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluun sekä varhaisen tuen tiimiin.

Asiakkaat voivat ottaa yhteyttä perheneuvolaan myös Omasotessa olevan perheneuvolan yhteydenottopyyntö-lomakkeella (asioimispisteeksi valitaan Kajaani). Yhteydenoton perheneuvolaan voi tehdä puhelimitse p.0447974151. Numeroon voivat soittaa asiakkaat ja yhteistyökumppanit. Puhelinajat ovat ma, ke ja pe klo 10-11.30.

LASTEN NEUVOLA

Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa. Neuvolassa pyritään havaitsemaan lapsiperheiden erityisen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja järjestämään tarkoituksenmukainen tuki ja apu.

Lapsen ikäkausittaisen neuvolakäynnin lähestyessä varhaiskasvatus täyttää lapsesta tiedonsiirtolomakkeen neuvolaa varten. Lomake on varhaiskasvatussuunnitelman yhteenveto lapsen vahvuuksista, motorisesta kehityksestä, puheen kehityksestä, vuorovaikutustaidoista ja leikkitaidoista sekä tunnetaidoista. Myös varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattu tuen taso ja tuen menetelmät kirjataan tiedonsiirtoon. Huoltaja vie lomakkeen neuvolakäynnille. Terveystiedot lapsen neuvolakäynnistä tulevat huoltajan mukana lomakkeella varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatus ottaa yhteyttä huoltajan luvalla neuvolaan lapsen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvissä huolissa. Neuvolan terveydenhoitaja on kutsuttuna myös mukana lasten varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluissa ja varhaisen tuen tiimissä. Ristijärvellä neuvolassa tehdään lasten puheen- ja kielenkehityksen arvioimisen Kettu- ja Lumiukko-testit. Lähetteet **puheterapiaan, toimintaterapiaan ja fysioterapiaan** hoidetaan neuvolan kautta.

Yhteystiedot:

Ristijärven neuvola

Saukontie 2-4

88400 Ristijärvi

p. 044 2885218, puhelinaika ma-pe klo 9-10. Ajan lastenneuvolaan huoltajat voivat varata myös omasoten kautta.

TERAPIAT

Toimintaterapia

Toimintaterapian tavoitteena on edistää kykyä selviytyä ja osallistua arkielämässä mahdollisimman itsenäisesti itselle merkityksellisiin toimintoihin toimintakyvyn muutoksista ja rajoituksista huolimatta. Lasten toimintaterapian erityistavoitteena on tukea lapsen suoriutumista niissä toiminnoissa, joita hän omassa ikä- ja kehitysvaiheessaan harjoittelee. Toimintaterapeutti ottaa yksilöllisesti huomioon lapsen kehityksellisen

tason, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä arjessa esiin nousevat haasteet. Yksilölliset tarpeet määräävät sen, missä ympäristössä terapia toteutetaan.

Toimintaterapeutti

- arvioi toimintakykyä, osallistumisen mahdollisuuksia sekä kuntoutuksen tarvetta
- etsii uusia toimintatapoja arjen pulmatilanteisiin
- arvioi pienapuvälineiden tarvetta ja ohjaa niiden käytössä
- arvioi erilaisten yksilöllisten tukien ja käsilastojen tarvetta (ortoosit)
- arvioi tarvittaessa asunnon muutostyötarpeita

Toimintaterapeutti tarkastelee ihmistä kokonaisuutena lähtökohtanaan ne toimintaan liittyvät valmiudet ja taidot, joita ihminen haluaa ja tarvitsee päivittäin. Toimintaterapeutin työ vaihtelee asiakkaan tarpeiden ja toimintaympäristön mukaan.

Työhön kuuluu osana erilaisten päivittäisiä toimia helpottavien apuvälineiden kokeileminen ja niiden muokkaaminen käyttäjälleen sopiviksi.

Toimintaterapiaa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmämuotoisena. Toimintaterapeutin tehtäviin kuuluu asiakkaan läheisten ja asiakasta hoitavan henkilökunnan opastaminen ja tukeminen. Usein tehdään yhteistyössä muiden ammattiryhmien edustajien, kuten fysioterapeuttien, psykologien, sairaanhoitajien, puheterapeuttien ja lääkäreiden kanssa.

Toimintaterapiaan tullaan yleensä lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen läheteellä.

Lapset tulevat toimintaterapia-arviointiin neuvolan terveydenhoitajan/lääkärin tai perheneuvolan läheteellä. Lapsi ja hänen huoltajansa kutsutaan käynnille kirjeitse tai puhelimitse. Vanhemmat täyttävät toimintaterapian esitietolomakkeen omasote-palvelussa ja ohjeet siihen löytyvät Kainuun soten [www-sivuilla](http://www.sivuilla) / toimintaterapia. Jatkossa www.sivuilla / toimintaterapia lisätään myös esitietolomake varhaiskasvatusta varten. Sekä vanhemman täyttämä esitietolomake ja varhaiskasvatuksen täyttämä varhaiskasvatuksen esitietolomake (SDQ-Fin) palautetaan toimintaterapeutille ensikäynnillä.

Puheterapia

Puheterapian tavoitteena on mahdollistaa asiakkaalle hyvä kommunikaatio- ja toimintakyky jokapäiväisessä elämässä. Puheterapeutti ohjaa myös asiakkaiden lähipiiriä toimimaan arjen tilanteissa siten, että asiakkaan vahvuudet saadaan käyttöön ja ongelmien vaikutus toimintakykyyn on mahdollisimman pieni.

Puheterapian tarkoituksena on vuorovaikutuksen tukeminen, puheen, kielen, äänen, syömisen ja nielemisen häiriöiden ennaltaehkäiseminen, tutkiminen, ohjaus, seuranta ja terapia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Tarvittaessa lapsi ohjataan jatkotutkimuksiin. Puheterapia perustuu asiakkaan, perheen ja terapeutin yhteistyöhön. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen, toimintaterapeutin ja lääkärin kanssa.

Puheterapiakuntoutuksen tavoitteet ja menetelmät valitaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Kielellistä kehitystä tuetaan muun muassa erilaisten leikkien, pelien ja tehtävien avulla. Kotiharjoittelu on tärkeä osa puheterapiaa.

Perusterveydenhuollon puheterapiapalvelut on kohdennettu alle kouluikäisille lapsille. Puheterapeutille tullaan neuvolan terveydenhoitajan tai lääkärin lähetteellä.

Kainuun soten www-sivulle / puheterapia tullaan lisäämään syksyn 2022 aikana kyselylomake varhaiskasvatuksen palautetta varten. Www-sivuilla / puheterapia on ohje vanhemmille sähköisen esitietokyselyn täyttämistä. Varhaiskasvatuksen palautelomake lisätään samaan yhteyteen.

Vanhemmalle annetaan ensimmäistä puheterapia-aikaa sovittaessa suullisesti ohje pyytää varhaiskasvatuksen henkilöstöä täyttämään varhaiskasvatuksen palautelomake. Päiväkoti tulostaa lomakkeen www-sivuilta ja täyttää sen ja antaa vanhemmalle puheterapeutille vietäväksi.

Fysioterapia

Fysioterapian tavoitteena on yhdessä asiakkaan/kuntoutujan kanssa saavuttaa hänelle paras mahdollinen terveys sekä liikkumis- ja toimintakyky huomioiden hänen voimavaransa ja palvelujärjestelmien tarjoamat mahdollisuudet.

Fysioterapiaa toteutetaan asiakkaan kuntoutumisen erivaiheissa (ennaltaehkäisy, akuutti, subakuutti, krooninen ja seuranta). Fysioterapian menetelmiä ovat terveyttä ja toimintakykyä edistävä ohjaus ja neuvonta, terapeuttinen harjoittelu, manuaalinen ja fysikaalinen terapia sekä [apuvälinepalvelut](#). Asiakasta/kuntoutujaa kannustetaan ja ohjataan ottamaan vastuuta omasta terveydestään, toimintakyvystään ja niiden edistämiseen liittyvistä valinnoista yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa käytettävissä olevin keinoin.

Fysioterapiapalveluita tarjotaan kaikille ikäryhmille yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kaikilla terveysasemilla fysioterapiaan pääsee pääsääntöisesti lääkärin tekemän palvelupyynnön mukaisesti, mutta asiakkaita ohjautuu myös esim. neuvolasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta. Lisäksi osa palveluista toteutetaan fysioterapeuttien suoravastaanotto toimintana, jolloin asiakas ohjautuu akuutin tule-ongelman vuoksi vastaanotolle ilman lääkärikäyntiä. Asiakkailla on mahdollisuus päästä fysioterapiaan ohjauksikäynnille terveysasemille myös ilman palvelupyyntöä.

Apuvälineitä lainataan/luovutetaan alueen fysioterapiayksiköistä yksilöllisen arvion ja valtakunnallisten apuvälineiden luovutusperusteiden mukaisesti. Apuvälineiden tarkoitus on helpottaa asiakkaan/kuntoutujan liikkumista ja toimintakykyä.

ERIKOISSAIRAANHOITO

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliklinikalla tehdään tutkimuksia sekä ohjataan ja neuvotaan kaikissa kehitysvammaisuuteen liittyvissä asioissa. Kehitysvammapoliklinikan asiakkaaksi tullaan tavanomaisesti keskussairaalan siirtona kehitysvammadiagnoosin perusteella. Kehitysvammapoliklinikan palveluja annetaan kehitysvammaisille henkilöille, heidän perheilleen ja muille yhteistyötahoille. Palvelut ovat käyttäjille maksuttomia.

Kehitysvammapoliklinikan henkilökuntana on moniammatillinen työryhmä. Kehitysvammapoliklinikan työryhmä suunnittelee yhdessä kehitysvammaisen henkilön ja hänen perheensä kanssa hoitoon, varhaiskuntoutukseen, opetukseen, työllistämiseen ja asumiseen liittyviä palveluja poliklinikkakäynnin yhteydessä. Poliklinikkakäynnit toteutetaan päiväkäynteinä. Käynnin perusteella kehitysvammaiselle henkilölle laaditaan kuntoutussuunnitelma ja kehitysvammalain mukainen erityishuolto-ohjelma.

Kuntoutussuunnitelma sisältää suositukset asiakkaan tarvitsemista palveluista, kuten opetuksesta, päivätoiminnoista, asumisesta ja kuntoutuksesta (esim. puhe-, fysio-, ratsastus-, musiikki-, toiminta- ja perheterapiasta). Kuntoutussuunnitelmaa voidaan myös käyttää muita palveluja ja etuuksia haettaessa.

Kehitysvammapoliklinikan työryhmän jäsenet tekevät koti-, päiväkoti-, koulu- ym. käyntejä ohjaten perheitä ja lähityöntekijöitä. Lisäksi työryhmä toimii yhteistyössä mm. kehitysvammapalvelujen sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden, kehitysvammayksiköiden henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Työryhmä järjestää myös kysynnän mukaan koulutusta ja konsultaatiota kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työskenteleville.”

Varhaiskasvatus täyttää lapsesta esitietolomakkeen kuntoutuksen suunnittelupalaveria varten. Huoltajat toimittavat esitietolomakkeen varhaiskasvatukseen (esitietolomake toimitetaan poliklinikkakutsun mukana lapsen kotiin). Varhaiskasvatuksesta lomake palautetaan huoltajille, jotka toimittavat lomakkeen edelleen. Esitietolomakkeen täyttäminen on varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla. Lomake täytetään yhteistyössä lapsen ryhmän henkilöstön kanssa. Vanhemmat kutsuvat halutessaan kuntoutuspalaveriin varhaiskasvatuksen edustuksen.

Kehitysvammapoliklinikan työryhmän jäsenet ohjaavat perheitä ja lapsen lähityöntekijöitä tekemällä koti- ja päiväkotikäyntejä. Työryhmän jäsenet osallistuvat lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin varhaiskasvatuskeskusteluissa sekä havainnoivat lapsen toimintaa hänen

omassa ryhmässään. Kehitysvammapoliklinikalla tehdään 5-vuotta täyttävillä lapsille psykologin tutkimukset ja pidennetyn oppivelvollisuuden suositukset.

Lasten psykiatrian poliklinikka

Lastenpsykiatriseen erikoissairaanhoidon tarvitaan lähete, joka osoitetaan aina Kainuun keskussairaalan (KAKS) lastenpsykiatrian poliklinikalle, vaikka lähettävällä taholla olisi toive lapsen tutkimus- tai hoitajaksosta lastenpsykiatrian osastolla. Tutkimusten ja hoidon tarpeen, kiireellisyyden ja toteutus suunnitelman määrittää lastenpsykiatrian erikoislääkäri yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa. Lasten kanssa toimijat kutsutaan ensikäynnille mukaan. Tilanteesta ja lähetteen sisällöstä riippuen voidaan lähettää kyselylomakkeita, jotka liittyvät lapsen haasteisiin.

Lasten psykiatrista poliklinikkaa voi konsultoida. Konsultointi tapahtuu soittamalla osastosihteerin numeroon (lastenpsykiatria osastosihteerin p. 044 797 0028) ja kertomalla, että halutaan konsultoida. Osastosihteerin antaa lastenpsykiatrian konsultoivan työntekijän numeron, johon konsultointia tarvitseva soittaa. Mikäli lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä ei vastaa, hän soittaa takaisin. Mahdollista on konsultoida myös suoraan hoitajien numerosta, jos on esimerkiksi tuttu hoitaja tiedossa. Lääkäreille ei saa soittaa suoraan, lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä jättää tarvittaessa soittopyynnön lääkärille.

Lähteessä/konsultaatiopyynnössä tulee riittävällä tavalla kuvata lapsen kasvua ja kehitystä, oireiden ilmaantumista, esiintymistä, kestoja ja kulkua, lapsen toimintakykyä (varhaiskasvatus, sosiaaliset suhteet), perheen elämäntilannetta ja vanhemmuutta, sekä jo tehtyjä tutkimuksia, annettua hoitoa ja tukitoimia. Lähteestä/konsultaatiopyynnöstä tulee käydä ilmi, miksi lapsi ja perhe lähetetään erityistason lastenpsykiatrisiin palveluihin.

Terveydenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidon saa tehdä lähetteen vain lääkäri, mutta Kainuussa on poikettu tästä määräyksestä jo vuosien ajan, lähinnä lääkäripulasta johtuen. Kainuussa lastenpsykiatralle **saa lähetteen tehdä myös perheneuvolan sosiaalityöntekijä tai psykologi, äitiys- ja lastenneuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja, tai koulupsykologi**. Esimerkiksi koulukuraattorit, lastensuojelun sosiaalityöntekijät, puheterapeutit tai toimintaterapeutit eivät itse voi tehdä lähettää lastenpsykiatralle, vaan heidän on ohjattava lapsi perheineen jatkoarvioon ja tutkimuksiin hoidonpöytäkirjan mukaisesti esimerkiksi perheneuvolaan tai koululääkärille (perustasolle)

Akuuteissa ja kiireellisissä tapauksissa lapsi perheineen voidaan ohjata päivystykseen, mikäli tilanne ei voi odottaa virka-aikaa ja lastenpsykiatrian työntekijän konsultointia. KAKS:n lastenpsykiatrian osasto ei päivystä, vaan on sovittu, että päivystävä lastenlääkäri arvioi

lapsen tilanteen ja konsultoi tarvittaessa lastenpsykiatrian päivystystä Oulun yliopistollisessa sairaalassa (OYS). Myös 12 vuotta täyttäneen lapsen tahdosta riippumaton lastenpsykiatrinen hoito toteutetaan pääsääntöisesti OYS:n lastenpsykiatrian klinikassa

Lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa tutkitaan ja hoidetaan lähinnä vaikea-asteisia ja/tai asianmukaisista perustason hoito- ja tukitoimista huolimatta pitkittyneitä psykiatrisia häiriöitä.

Lasten neurologian poliklinikka

- Varhaiskasvatus täyttää kyselylomakkeen lastenneurologista tutkimusjaksoa varten. Lomakkeen voi tulostaa www-sivuilta tai vanhemmat toimittavat sen varhaiskasvatusyksikköön. Tarkemmat ohjeet ovat lomakkeessa. Tutkimusten päättyessä verkostopalaveriin kutsutaan vanhemman luvalla varhaiskasvatuksen edustajat.
- Lastenneurologisen työryhmän työntekijät osallistuvat tarvittaessa lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin vasu -keskusteluissa sekä havainnointiin lapsen ryhmässä.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on mahdollisuus saada konsultointia työryhmältä. · Tarkempaa tietoa <https://sote.kainuu.fi/toimipisteet/lastenneurologian-poliklinikka>

KAJAANIN VARHAISKASVATUKSEN KIELI- JA KULTTUURIKOORDINAATTORI

Kun varhaiskasvatukseen tulee maahanmuuttajalapsi: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotataustaiset-oppijat-varhaiskasvatuksessa>

Varhaiskasvatus ja esiopetusasioissa konsultaatiota antaa virka-ajan puitteissa Kajaanin varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattori p. 044 7100 000 .

Perheen ollessa Kajaanin kansainvälisten palveluiden asiakas ja kirjoilla Kajaanissa, Kajaanin varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattori voi osallistua pyydettyessä etäyhteydellä lapsen vasukeskusteluihin.

Kansainvälisten palveluiden asiakkaiden neuvolapalvelut järjestetään oman kunnan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa.

KANSAINVÄLISET PALVELUT

Kansainväliset palvelut kuuluvat osana Kajaanin kaupungin konsernipalveluissa olevaan elinvoimapalveluiden -yksikköön. Kansainväliset palvelut jakautuvat kolmeen palvelualueeseen:

- 1) vastaanottopalvelut, jossa ylläpidetään odotusajan vastaanottokeskusta turvapaikanhakijoille
- 2) kotouttamispalvelut, johon kuuluu kiintiöpakolaiset, turvapaikkaprosessin kautta oleskeluluvan saaneet sekä perheenyhdistämisen kautta tulleet asiakkaat sekä nykyisin työllisyyden kuntakokeilun osalta vieraskieliset asiakkaat
- 3) asettautumispalvelut, jossa palvellaan työperäisiä maahanmuuttajia, kansainvälisiä opiskelijoita ja näiden perheenjäseniä.

Kainuun kuntiin muuttaneiden monikielisten perheiden asioissa voi olla yhteydessä (konsultaatio ym. kysymykset) Kajaanin kansainvälisiin palveluihin.

Neuvonta, info p. 044 7100586 (puhelinpäivystys klo 9.00-15.00) ja International Info p. + 358 40 559 6732 international.info@kajaani.fi

Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2022:

Lisätietoa <https://www.kajaani.fi/tyo-ja-elinkeino/kansainvaliset-palvelut/>